

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

Ro'yxatga olindi:
№ 70-08-02

2024 yil 29 08



BIZNES STRATEGIYASI
FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	400000	– Biznes, boshqaruv va huquq
Ta'lim sohasi:	410000	– Biznes va boshqaruv
Ta'lim yo'nalishi:	60411200	– Menejment (tarmoqlar va sohalar bo'yicha)

Samarqand-2024

Fan/modul kodi BUSPS 8		O'quv yili 2024 - 2025	Semestr 5	Kreditlar 6
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4
1	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Biznes strategiyasi	28	152	180
2	<p>I. Fanning mazmuni</p> <p>Fanni o'qitishdan maqsad - iqtisodiyotni yangilash va modernizatsiya qilish sharoitida korxona biznes strategiyasini tahlil qilish, qayta ishlab chiqishning mohiyati va zarurligini ko'rib chiqqan holda, talabalarda shu sohada nazariy va amaliy professional bilimini shakllantirishdir.</p> <p>Fanning vazifasi - ijtimoiy-iqtisodiy va xududiy shart sharoitlarni, maqsadlarni, texnologiyalarni, bozor va raqobat muhitini tahlil qilishni, ishbilarmonlik xavfini hisobga olgan holda biznesning faoliyat yuritishning ustuvor yo'nalishlarini aniqlash, korxona miqiyosida biznes strategiyalar ishlab chiqishni, strategik boshqarish modellarini tanlash va uni amaliyotda qo'llash mexanizmini shakllantrishiahdan iborat.</p>			
3	<p>II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p>II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>1-mavzu: "Biznes strategiyasi" fanining predmeti, maqsadi va mazmuni</p> <p>Strategiya tushunchasi. Missiya. Biznes sahnasi, tashkilot salohiyati, kompaniyaning maqsadi, SMART-tavsifnoma. Strategik boshqaruv modellari. Fred R. Devid, Djon J, Tompson va Yefremov modellari. Ko'p darajali strategik boshqaruv. Biznes strategiya, funktsional strategiyalar, korporativ strategiya. Strategiyaning ishlab chikish jarayoni</p> <p>Makromuhit tuzilmasi. Bozor yoki segmentda uzoq muddatli foyda olishdagi ichki yoqimlilikni aniqlovchi M.Porterning beshta raqobat kuchlari: raqobatchilar, tovar o'rnini bosuvchi mahsulotlar, yetkazib beruvchilar, sotuvchilar, bozorning salohiyatli ishtirokchilari. Intensiv raqobatchilik xavfi.</p>			

2-mavzu: Korxonaning ichki va tashqi muhitini tahlil qilish, biznes-g'oya tahlilini metodik asoslari

Iqtisodiy tahlilning maqsadi, vazifalari va unda qo'llaniladigan usullar. Korxona faoliyatining SWOT - tahlil usuli. Mahsulot ishlab chikarish xarajatlar va ularning tarkibi. Kam xarajatlar orqali raqobat ustunliklariga erishish. Mahsulot tannarxidagi tarkiblarning farqlanishi Mahsulot differentsiatsiyasining imkoniyatlari. Fokuslashish strategiyalari. Farqalanuvchi qobiliyatlar tushunchasi. Qiymat zanjiri: birlamchi va ikkilamchi faoliyatlar taxlili.

Biznes-g'oya, biznesning farqlanadigan jihatlari, strategik tahlil, rejalashtirish, biznes g'oyaning tarkibiy qismlari (bozorning ehtiyojlari, korxonaning ichki jihatlari, korxona jihatlarining rivojlanish imkoniyatlari, biznes sharoitlari). Ehtiyoj va talabning tuzilishi. Xususiy sarmoya tuzilmasi. Yaderli foydalilik.

3-mavzu: Diversifikatsiya va integratsiya, bozor ulushi va usish sur'atini taqqoslash: Boston konsalting guruhi (BCG)

Birlashuvlarning asosiy shakllari. Yutilish va qo'shilishlar. Internatsionalizatsiya. Kirish va chiqishdagi to'siqlar. Biznesning strategik sohasi. Konglomeratsiya va sinergizm mezonlari. Ishlab chikarish zanjiridagi bo'shliqlar. Xavfning pasayishi, diversifikatsiyalashgan korxonalar. Diversifikatsiyaning afzalliklari va kachiliklari.

Boston konsalting guruhi (BCG) modelining kelib chiqish tarixi. BCG modelining tuzilishi. Tajriba samarasi va mahsulotning hayot sikli modeliga asoslangan BCG modelining ikki gipotezasi. BCG matritsa segmentatsiyasi. Yulduzlar, sog'iluvchi sigirlar, muammo tugdiruvchi bolalar, itlar. Firmaning biznes soha xarakteristikasi. Har xil moliyaviy ehtiyojlar va strategik maksadlarga asoslangan bozorning to'rt guruhi.

4-mavzu: Bozorning raqobatbardoshligini va yoqimlilikini taqqoslash: Mak Kinsey (GE/Ms Kinsey) modeli, tarmoqning raqobatbardoshligi va yoqimlilik taqqoslamasi: Shell (Shell/DPM) modeli

Mak Kinsey (GE/Ms Kinsey) modelining kelib chiqish tarixi. GE/Mc Kinsey modelining tuzilishi. GE/Mc Kinsey modeli matritsasining tuzilishi. Strategik holatlar sohasi. Yeoliblar sohasi, yutqazganlar sohasi va o'rtadagi soxalar. Biznesni o'rtacha holati va biznesni ishonchsiz turlari. GE/Mc Kinsey modelini kuchli va zaif tomonlari. GE/Mc Kinsey modelida qo'llaniladigan bozor yokimliliigi va kompaniyani kuchli tomonini xarakterlovchi o'zgaruvchilar.

Shell (Shell/DPM) modelining tuzilishi. Biznes yetakchisi holati.

Naqd pul generatori strategiyasi. Raqobat ustunliklarini kuchaytirish strategiyasi. Biznes qiskartirishini davom ettirish holati. Biznes va ishlab chiqarish hajmini kupaytirish holati. Ishlab chiqarishni qisman qisqartirish va biznesni ehtiyotkorlik bilan davom ettirish holati. Shell/DPM modelida ishlatilgan tarmoqni yoqimlilik va korxonani rakobatbardoshlik qobiliyatini xarakterlovchi o'zgaruvchilar.

5-mavzu: Bozor rivojlanishining tahlili: Xofer-Shendel (Hofer/Schendel) modeli, tarmoqning hayotiylik davrini tahlil qilish: Artur DLittl (ADL/LC) modeli

Xofer-Shendel (Hofer/Schendel) modelining kelib chikish tarixi. Hofer/Schendel modelining tuzilishi. Bozor ulushini kupaytirish strategiyasi. O'sish va foyda olish strategiyasi. Bozor kontsentratsiyasi va aktivlarni qiskartirish strategiyasi. Burash va siljish strategiyasi. Yo'qotish va ajralish strategiyasi. Asosiy hisob-kitoblar ustunligi. Bahoning raqobatbardoshlik qobiliyati.

Artur D Littl (ADL/LC) modelining kelib chiqish tarixi. ADL/LC modelining tuzilishi. ADL/LC modelining matritsasi. Tarmoqni xayotiylik davriga bog'lik bo'lgan foyda va naqd pul oqimi, mahsulotni o'rtacha yillik sotuv hajmi. Tugilish, o'sish, to'yinish va qarish. Artur D.Littl tomonidan taklif qilingan aniqlashtirilgan strategiya. ADL/LC matritsa holatlarini xarakteristikasi. Tarmoq hayot sikli boskichlarining tavsifi.

6-mavzu: Biznesning strategik holatlarini aniqlash, biznes yuritishning iqtisodiy amaliyotdagi modellari, biznes yuritishning iqtisodiy amaliyotdagi modellari.

Strategik sharoitlar. Biznes holatlarini strategik rejalashtirish. Makrosharoit, mikrosharoit, tarmoq va bozor sharoitlari. PESTEL tuzilmasi: siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy-madaniy, texnologik va huquqiy omillar. Biznes g'oyadagi lingvistik mikrosharoitlarning mazmuni, biznes g'oyaning mikrosharoiti, biznes g'oyaning tarmoq va bozor sharoitlari. Strategik holatlarning koordinatalari. Lingvistik o'zgaruvchilarni mazmuni.

Biznesni rivojlantirishda biznes modellarning roli va ahamiyati. Biznes modelining mohiyati va uni aniqlashga yondoshuvlar. "Biznes-model" tushunchasining evolyutsiyasi.

Biznes modelning tuzilishi va tarkibiy qismlari.

7–mavzu: Korxonaning jarayonli biznes-modeli, biznes-jarayonlarini modellashtirish asoslari

Biznes tashkilotining evolyutsiyasi, boshqarishga jarayonli yondashuv, "biznes -jarayon" tushunchasining mohiyati, korxonaning biznes jarayonlarining tasnifi, ish jarayonini tashkil etish, biznes jarayonlarini boshqarish samaradorligini baholash.

Biznes-jarayonlarini modellashtirishning mohiyati va zaruriyati, biznes-jarayonlarini yaratish, biznes-jarayonlarini modellashtirishning zamonaviy metodologiyasi.

III. Amaliy mashg'ulotlarlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. "Biznes strategiyasi" fanining predmeti va mazmuni, korxonaning tashqi muhitini tahlil qilish
2. Korxonaning ichki muhitini tahlil qilish, biznes-g'oya tahlilini metodik asoslari
3. Diversifikatsiya va integratsiya, bozor ulushi va ushbu sur'atini taqqoslash: Boston konsalting guruhi (BCG)
4. Bozorning raqobatbardoshligini va yoqimlilikini taqqoslash: Mak Kinsey (GE/Ms Kinsey) modeli, tarmoqning raqobatbardoshligi va yoqimlilik taqqoslamasi: Shell (Shell/DPM) modeli
5. Bozor rivojlanishining tahlili: Xofer-Shendel (Hofer/Schendel) modeli, tarmoqning hayotiylik davrini tahlil qilish: Artur DLittl (ADL/LC) modeli
6. Biznesning strategik holatlarini aniqlash, biznes yuritishning iqtisodiy amaliyotdagi modellari, biznes yuritishning iqtisodiy amaliyotdagi modellari
7. Korxonaning jarayonli biznes-modeli, biznes-jarayonlarini modellashtirish asoslari

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan topshiriqlar:

1. Korxonaning tashqi muhitini tahlil qilish
2. Biznes-g'oya tahlilini metodik asoslari
3. Diversifikatsiya va integratsiya, bozor ulushi va o'sish sur'atini taqqoslash
4. Tarmoqning raqobatbardoshligi va yoqimlilik taqqoslanmasi: Shell (Shell/DPM) modeli
5. Bozorning raqobatbardoshligini va yoqimlilikini taqqoslash: GE / Ms
6. Kinsey modeli Tarmoqning hayotiylik davrini tahlil qilish: Artur D.Littl (ADL/LC) modeli
7. Bozor rivojlanishining tahlili: Xofer-Shendel (Hofer/Schendel) modeli
8. Biznes holatlari strategiyalarini aniqlash?, biznes yuritishning iqtisodiy

	<p>amaliyotdagi modellari.</p> <p>9. Korxona strategiyasini ishlab chiqish bosqichlari.</p> <p>10. Ko‘p darajali strategik boshqaruv.</p> <p>11. Kompaniyani kuchli va kuchsiz tomonlarni tahlil etish.</p> <p>12. M. Portf model va uni amaliyotda shakllantirish imkoniyatlari.</p> <p>13. Strategik pozitsiyalarni tahlil etish va rejalashtirishda Boston konsalting guruxining usulini amaliyotga tatbiqi.</p> <p>14. Bozorni jalb etilganligi bilan rakrbbardoshlikni taqqoslashning GE/McKhsQ' matritsa»!.</p> <p>15. GE/Mc K hs modelining boshka olimlar tomonidan rivojl antirilishi.</p> <p>16. Korxona faoliyatini tahlil qilishda strategik modellarning ahamiyati.</p> <p>17. Tarmoqni jalb etilganligi bilan raqobatbardoshlikni takkoshlashning Shell matritsasi.</p> <p>18. Maxsulotaar bozorini rivojlanish siklini aniklovchi Xoff Shendel modeli.</p> <p>19 .Artur D.Lital modelining kelib chikish tarixi.</p> <p>20. Tarmoq hayotay davrining bosqichlari.</p> <p>21.Biznes yuritishning iqtisodiy amaliyotdagi modellari.</p> <p>22.Korxonaning jarayonli biznes- modeli</p> <p>23.Biznes-jarayonlarini modellash asoslari</p>
4	<p>V. Fan o‘qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)</p> <p>Fanni o‘zlashtirish natijasida talaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - strategik boshkarish nazariyasining tushunchalari; - strategii boshkaruv modellari; - SWOT va PEST taxlillari; - M.Porterning beshta rakobat kuchlari; - biznes strategiyani ishlab chikish va rivojlantirish jarayonlari xakida; - korxonaning ichki va tashki bozordagi strategiyalarini taxlil kilish usullari haqida tassavvurga zga bo‘lishi; - biznes, funktsional va korporativ strategiyalarni; - strategiya turlarining qiyosiy xarakteristikasini; - SWOT va PEST taxlillarni o‘tkazish tartibini; - diversifikatsiya va integratsiya strategiyalarini; - bozor ulushi va o‘sh sur'atini takkoshlashni; - tarmoq (bozor) rakobatbardoshligini va yoqimlilikini takkoshlashni; - tarmoqning hayotiylik davrini tahlil qilish usullarini bilishi va ulardan foydalana olishi; - korxonaning ichki va tashki muhitini tahlil qilish; - biznes g‘oyani ishlab chiqish;

	<ul style="list-style-type: none"> - strategik boshqaruvning modellarini amaliyotda qo'llash; - M. Porterning kengaytirilgan raqobatchilik kontseptsiyasini amaliyotda qo'llash; - korxonaning biznes strategiyasini tahlil qilish va uni qayta ishlab chiqishda strategik boshqaruv usullarini qo'llash ko'nikmalariga ega bo'lishi; -strategik boshqaruv modellar yordamida korxonaning biznes strategiyasini tahlil qilish, unga o'zgartirishlar kiritish va biznes strategiyani ishlab chiqish bo'yicha malakalariga ega bo'lishi kerak.
5	<p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • amaliy ishlarni bajarish va xulosalash; • interfaol keys-stadilar; • blits-so'rov; • guruhlarda ishlash; • taqdimotlar namoyishi; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
6	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ish yoki testni topshirish.</p>
7	<p>Asosiy adabiyotlar:</p> <p>1.Тангиров А.Э. Бизнес ижроси ва стратегия: Ўқув қўлланма – Самарқанд.: “СТАР-SEL” МЧЖ Нашриёт - матбаа бўлими, СамИСИ, 2022.- 236 бет.</p> <p>2.Тангиров А.Э. Бизнес стратегияси [Матн]: ўқув қўлланма / Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти – Самарқанд.: “STEP-SEL” МЧЖ нашриёти, 2023 - 298 бет.</p> <p>3.Турсунов R.Т. Бизнес strategiyasi j Matn] darslik; R.Т. Tursunov va boshq.j Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi. — T.: «Barkamol Fayz media» nashriyoti, 2017. — 380 b.</p> <p>Qo'shimcha adabiyotlar:</p> <p>1.Блинов В.А., Харченко В.И. Стратегический менеджмент: Учебник. - М.:ИНФРА,2006.2021-312 с.</p> <p>2.Гурьев ИБ. Стратегия и структура корпорации: Учебное пособие. - 2-е изд.,переработано,- М.:«Дело» АНХ,2008.—288 стр.</p> <p>3.Дэвид А.Бизнео-стратегия.От изучения рыночной среды до выработиетм беспроигрышных решений.Издательство:Эксмо,2007 г. 464 с.</p>

	<p>4. Просветов ГМ. Стратегия предприятия. Учебное практическое пособие. - М.:«Альфа-Пресс»,2010.-610 с.</p> <p>Интернет сайтлари</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Corporate Financial Planning ww w.winters.co.uk. 2. www.uza.uz.business. 3. www.press-service.uz. 4. www.chamber.uz. 5. www.lex.uz. 6. www.ziynet.uz.
8	<p>Fan dasturi Samarqand iqtisodiyot va servis instituti O`quv uslubiy kengashining 2024-yil ____avgustdagi 1-sonli yig`ilish bayoni bilan tasdiqlangan.</p>
9	<p>Fan/modul uchun ma'sul: X.N.Ochilova – SamISI, “Menejment” kafedrası assistenti, PhD</p>
10	<p>Taqrizchilar:</p> <p>Aliqulov A.I. – Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti, Iqtisodiyot факультети декани и.ф.д., проф.</p> <p>Xazratkulov A.Yo. – “Kasaba Samarqand” UK sayyohlik agentligi direktori</p>